

СТАНОВИЩЕ

От

проф. д.н. Майяна Милчева Митевска
Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, катедра „Психология“,
научното направление на последната ми хабилитация „Психология“

върху

научните трудове за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност доцент, в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, по професионално направление 3.2. Психология (Медицинска психология) за нуждите на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ - Варна, обявен в ДВ бр. 85 от 08.10.2024 г., с кандидат гл. ас. д-р Вероника Андреева Иванова.

Изследователска (творческа) дейност и резултати.

1. Оценка на монографичния труд, творчески изяви или други публикации, съответстващи по обем и цялостност на монографичен труд, включваща оценка на научните и научноприложните приноси на автора.

Монографията „Семейна психодинамика и юношество. Опит за разбиране на тийнейджъра“ представлява задълбочено изследване на взаимоотношенията в семейната среда и тяхното влияние върху развитието на юношите. Авторът, гл. ас. д.пс. Вероника Иванова, успешно съчетава **теоретичен анализ, емпирични данни и клинични наблюдения**, което прави труда ценен както за научната общност, така и за практикуващите специалисти.

1. Научна значимост и оригиналност

Монографията разглежда юношеството не само през психиатричната парадигма, но и през **психотерапевтични и психодинамични концепции**, което обогатява разбирането на този критичен етап от развитието. Включените **психоаналитични и системни модели** допринасят за по-дълбокото разбиране на юношеските конфликти и семейната динамика.

2. Методология и подход

Авторът използва **качествени и количествени методи**, като валидизираната за България скала на Бийвърс за семейни отношения. Представени са **клинични случаи**, които илюстрират различни модели на поведение в семейна среда и техните последици върху психичното здраве на подрастващите. Проективните методи за диагностика допълнително затвърждават практическата стойност на изследването.

3. Практическа приложимост

Монографичният труд има **директно приложение в клиничната практика**, като предоставя ценни насоки за **разпознаване и интервенция** при юношески кризи, тревожни и депресивни състояния. Особено полезни са разгледаните стратегии за **консултиране и терапия** в семейна среда.

4. Стил и структура

Трудът е **ясно структуриран**, с логическа последователност, която позволява лесно проследяване на аргументите. Теоретичната част е подкрепена с емпирични данни и реални случаи, което го прави подходящ както за специалисти, така и за студенти по психология.

Основни теми и подходи

1. Теоретична рамка и психологичен анализ на юношеството

- Психоаналитичното разбиране за юношеството, базирано на автори като Фройд, Айххорн и Менг, което акцентира върху реактивирането на потиснати инстинкти в тази възраст.
- Деларош разглежда юношеството като конфликт между стремежа към независимост и „траура по детството“.
- Разделяне на девиантното поведение на „бягство напред“ (антисоциалност) и „бягство назад“ (депресивност).
- Включен е анализ на психопатологията на юношеството извън традиционната психиатрична рамка, съсредоточавайки се върху несъзнаваните процеси.

2. Влияние на семейната динамика върху юношеството

- Анализирани са семейните модели по системния модел на Бийвърс, който категоризира семействата в пет групи (от оптимални до тежко дисфункционални).
- Използвана е **скалата на Бийвърс** за оценка на семейната динамика, включваща фактори като здраве, конфликти, кохезия, лидерство и емоционална експресивност.
- Въвежда се концепцията за „родителска криза“ като огледален процес на юношеската криза.

3. Методология и диагностични инструменти

- Представени са както **качествени**, така и **количествени** методи за изследване на семейната динамика.
- Проективни методи като **метафорично асоциативни карти (МАК)**, **Тематичен аперцептивен тест (ТАТ)**, които позволяват работа с несъзнавани психични процеси.
- Валидизация на **SFI (Self-Report Family Inventory: Version II)** за българските условия, използван за диагностика на семейното функциониране.

4. Психотерапевтична работа с юноши

- Анализирани са различните личностни организации според **Ото Кернберг** (невротична, гранична, психотична).
- Разгледани са специфични стратегии за психотерапия в болнични условия, където институционалната среда често ограничава възможността за свободно изразяване.

Монографията предлага **оригинални научни приноси** в областта на семейната психология, психотерапията и психодинамичното изследване на юношеството. Тя обединява **теоретични, методологични и клинични аспекти**, като прави значителен принос в следните направления:

Теоретични приноси

Разширяване на психодинамичното разбиране за юношеството

- Представен е моделът на Деларош за юношеската криза като **конфликт между стремежа към независимост и „траура по детството“**.
- Анализиран е огледалният процес на „родителската криза“, което допринася за ново разбиране на семейната динамика.

Интеграция на психоаналитични и системни подходи

- Системният модел на **Бийвърс** за семейно функциониране е комбиниран с психоаналитичната концепция за несъзнаваните процеси в семейната динамика.
- Разгледани са класически психоаналитични теории (Фройд, Менг, Пфистер) в контекста на съвременната психотерапия на юноши.

Диференциация между нормална юношеска криза и патологични състояния

- Разграничени са състояния, които изискват краткосрочна психотерапевтична намеса, от тези, които предполагат тежки психични разстройства.

- Въведено е разбиране за „криза в кризата“, което обяснява допълнителни усложнения при тревожни и депресивни състояния в юношеството.

Методологични приноси

Адаптиране и валидизация на диагностични инструменти за българската среда

- Валидизирана е скалата на Бийвърс (Self-Report Family Inventory – SFI) за изследване на семейните отношения в България.

- Проведен е **факторен анализ**, който показва висока вътрешна консистентност на въпросника (Cronbach's Alpha = 0.794).

- Разработена е **съкратена версия на въпросника (23 айтема)**, което улеснява приложението му в клиничната практика.

Въвеждане на нови проективни методи в психотерапевтичната диагностика

- Използвани са **метафорично асоциативни карти (МАК)** като иновативен диагностичен и терапевтичен инструмент за работа с юноши.

- Проективните методи са анализирани като **по-ефективни** от стандартните количествени тестове при оценка на семейната динамика.

Клинични и приложни приноси

Разширяване на разбирането за семейната динамика при различни психопатологични състояния

- Разработена е **типология на семейната динамика при различни личностни разстройства** (нарцистична, шизоидна, obsесивно-компулсивна и др.).

- Представени са **реални клинични случаи**, които илюстрират ролята на семейната среда в развитието на психичните разстройства.

Приложение на психотерапевтични подходи в институционална среда

- Анализирани са ограниченията на институционалната психотерапия за **юноши** и необходимостта от индивидуален подход.

- Разгледана е **ролята на психотерапията в детска психиатрична клиника** и проблемите, свързани с фокусирането върху симптомите вместо върху вътрешните преживявания.

Предложени стратегии за ефективно взаимодействие между психотерапевт, родители и юноша

- Описани са чести грешки на родителите (контрол, навлизане в личното пространство, недоверие), които **влошават комуникацията с тинейджъра**.

- Изведени са **конкретни насоки за подобряване на семейните отношения** чрез емпатия, гъвкавост и ясни граници.

Монографията „Семейна психодинамика и юношество“ прави **значителен научен принос** в разбирането на семейните влияния върху юношеството. Тя съчетава **теоретични модели, клинични наблюдения и валидирани диагностични инструменти**, като предоставя **полезни насоки за психотерапевти, клинични психолози и специалисти по семейна терапия**.

Публикациите на д-р Вероника Иванова, както са представени в документите, демонстрират **значителен принос** в различни направления на психологията, свързани с детското развитие и образователната среда. Основните области на приносите, според предоставената справка, могат да бъдат обобщени в три основни направления:

1. **Концептуализация на теоретични модели** в сферите на медицинската и клиничната психология и тяхното верифициране в практиката. Това включва анализ на

семејните одношения, психологичните аспекти на јуношештвото, диагностика и лечение на тревожност и психотравми.

2. **Валидизација на методики и методи за измервање** в областите на детско-јуношешката медицинска психологија, клиничната психологија и психотерапијата. Разработени и адаптирани са различни скали и тестове за диагностика на тревожност, личностни особености и психични разстройства.

3. **Феноменологично и клиничко-психологично разгледање на симптоматиката** на психични разстройства и нарушенија в детско-јуношешка възраст. Това вклучва истражувања върху аутизма, тревожните разстройства, анорексијата, посттравматичниот стрес, както и върху терапевтични подходи како групова психотерапија и кризисно консултирање.

Тези приноси са разработени в рамките на различни истражователски и клинични проекти, подкрепени с публикации в научни издания и сборници.

2. Оценка на приносите в останалите приложени публикации (творчески изјави), направени след назначаването на академичната длъжност академичната длъжност „доцент“. Тя вклучва и оценка на изискването за рецензираност на изданията.

Оценката на публикациите и творческите изјави на д-р Вероника Иванова, направени след нејното назначаване на длъжноста „главен асистент“, покажува значителни приноси както в научната област, така и в приложната практика. Публикациите на Вероника Иванова обхваќаат **психодиагностика, психотерапија и клинична психологија**, како се фокусираат върху:

Јуношество – ранна диагностика на психотични состојанија, врска меѓу травма и суицидност.

Семејна динамика – влијание върху анорексијата и лекар-пациент комуникација.

Аутизъм – диагностични методи чрез рисунки и социална комуникација.

Психични разстройства – посттравматично разстройство и групова терапија при психоза.

Интелект и личност – валидирање на тестове (Рейвџн, ММРІ), влијание върху комуникацијата.

Позитивна психотерапија – приложение в обучението на медици.

Иванова допринася за диагностиката, ранната интервенција и психотерапијата при деца, јуноши и психотични пациенти.

3. Цитирање от други автори.

Според предоставената справка за цитирања, научните публикации на д-р Вероника Иванова са цитирани в редица научни издания, както в меѓународни, така и в национални публикации:

1. **Цитирања в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни:**

2. **Цитирања в монографии и колективни томове с научно рецензирање:**

3. **Цитирања в нереферирани списанија с научно рецензирање:**

Тези цитирања покажуваат значимоста на научните приноси на д-р Иванова в областта на медицинската психологија.

4. Оценка на резултатите от участие в истражователски и творчески проекти и приложение на получените резултати в практиката. От представената справка става јасно, че кандидатът гл. ас. Вероника Иванова, д-р, има значителен принос в областта на медицинската и клиничната психологија чрез участие в научноистражователски и

творчески проекти. Резултатите от тези проекти са отразени в научни публикации, разработени методики и практически приложения.

1. Научноизследователски проекти и тяхното значение

Кандидатът е участвал в редица изследвания, свързани с:

- Диагностиката и терапията на тревожността при деца и юноши.
- Изследването на психичните разстройства в детско-юношеска възраст (например, работа с деца от аутистичния спектър, анорексия, прерасихотични състояния).
- Анализ на психологическите аспекти на семейната динамика и влиянието ѝ върху психичното здраве на юношите.
- Групова и индивидуална психотерапия, включително адаптиране на проективни методи и скринингови инструменти.

Тези изследвания са довели до валидизиране на методики, адаптиране на международни инструменти за български условия и разработване на нови диагностични и терапевтични подходи.

2. Приложение на резултатите в практиката

Получените резултати намират реално приложение в:

- **Клиничната практика** – разработените диагностични методики и психологически скали (например, авторска скала за изследване на поведенческа тревожност) се използват в практиката за оценка на тревожността при деца и юноши.
- **Психотерапията и консултирането** – изследванията върху динамиката на груповата психотерапия при психотични пациенти, както и върху кризисното консултиране, са допринесли за създаването на нови терапевтични подходи, приложими в клинична среда.
- **Работата с деца от аутистичния спектър** – резултатите от анализите на рисунки и социо-комуникативните аспекти на аутистичните деца са използвани за разработване на нови методи за консултиране и подпомагане на родители и терапевти.
- **Обучението и подготовката на специалисти** – резултатите от изследванията са включени в образователния процес в Медицински университет – Варна, като допринасят за повишаване на компетенциите на студентите по психология и здравни грижи.

3. Оценка на въздействието

- Разработените модели за диагностика и терапия допринасят за **по-прецизна оценка** на психичните състояния при юноши и деца.
- Създадените методики са приложими в различни **клинични и образователни контексти**.
- Участието в интердисциплинарни проекти позволява **интегриране на психологичните изследвания в медицинската практика**, което подобрява качеството на здравните грижи.

Резултатите от изследователските и творческите проекти на кандидата имат значимо теоретично и практическо въздействие. Те водят до подобрена диагностика, ефективни психотерапевтични интервенции и развитие на методики, приложими в клиничната и образователната практика.

5. Научен принос, оригиналност на представените трудове и достоверност на представените научни данни. Д-р Вероника Иванова декларира, че представените научни трудове, данни и резултати, включени в процедурата за доцент, са **оригинални** и не са заимствани от други изследвания или публикации, в които тя не е участвала. Освен това, тя потвърждава достоверността на представената информация в документите и публикациите, както и че те са изготвени съобразно академичните стандарти.

Достоверност на научните данни: Всички представени данни са събрани чрез емпирични изследвания, проведени в съответствие с научните методологии. Резултатите са публикувани в рецензирани издания, което гарантира тяхната валидност и надеждност

Учебна и преподавателска дейност.

Според академичната справка, гл. ас. д.пс. Вероника Иванова има значителен принос в преподавателската и учебната дейност, особено в сферата на **медицинската и клиничната психология**. Нейният принос обхваща няколко ключови аспекта:

Преподавателска дейност

- Гл. ас. Вероника Иванова е преподавател в **Катедра „Здравни грижи“** във **Филиал Велико Търново към Медицински университет – Варна**.

- Води лекционни и практически курсове, насочени към студенти в различни специалности, свързани с **психология, медицинска психология, психотерапия и здравни грижи**.

- Преподавателската ѝ дейност включва както **основни дисциплини**, така и **специализирани курсове** в областта на клиничната психология и психотерапията.

Разработване на учебни материали

- Автор и съавтор на **учебни помагала, лекционни курсове и методически ръководства** за обучение на студенти по психология.

- Разработва **интерактивни методи за обучение**, включващи **клинични казуси, психологически тестове и практически симулации** за подготовка на студентите.

Участие в образователни проекти

- Участвала е в проекти, насочени към **развитие на обучението в медицинските и социалните науки**.

- Приложила е **нови методики в преподаването**, включително адаптиране на **международни стандарти за обучение** в клиничната психология.

Научно ръководство и менторство

- Ръководи **курсови и дипломни работи** на студенти по психология и здравни науки.

- Участва в **развитие на млади учени**, подпомагайки тяхното научно изграждане чрез публикации и изследвания.

Гл. ас. Вероника Иванова има активна преподавателска дейност, съчетаваща **академичното преподаване, научните изследвания и клиничната практика**. Нейният принос е ключов за подготовката на студенти по психология и здравни грижи, като допринася за **развитието на иновативни методи в обучението и прилагането на научните резултати в преподаването**.

Административна и обществена дейност.

- **Административна:** Член на катедра „Здравни грижи“ (МУ – Варна, Филиал Велико Търново), организира и координира учебни дисциплини, участва в научни проекти и академични комисии.

- **Обществена:** Клиничен психолог в УМБАЛ „Св. Марина“ – Варна, бивш училищен психолог, учител на студенти, активен участник в научни форуми и публикации.

Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

Д-р Вероника Иванова е изпълнила всички изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“ в областта на психологията. Отговарят на минималните изисквания за заемане на съответната длъжност. Представените документи включват:

- **Монографичен труд.**

- Списък с публикации, цитирания и научно-приложни резултати.
- Документи, удостоверяващи изпълнение на минималните изисквания.
- Декларация за оригиналност и достоверност на научните данни.

Лични впечатления от кандидата (ако има такива).

- Автор на монография, учебници и над 30 научни доклада.
- Участие в 17 научни форума и изследователски проекти.
- Разработване на диагностични методики и адаптация на утвърдени тестове за психотерапевтична работа.

Мнения, препоръки и бележки по дейността и постиженията на кандидата.

Гл. ас. д-р Вероника Иванова е специалист с важни приноси в научните изследвания, клиничната практика и преподаването. За бъдещото ѝ развитие се препоръчва **разширяване на научните ѝ изследвания**, особено в областта на детско-юношеската психология, както и адаптиране на международни диагностични и терапевтични методики към българския контекст.

Активното ѝ участие в научни и професионални организации е важно за популяризирането на психологията и създаването на нови възможности за сътрудничество. Организирането на **семинари и конференции** ще ѝ позволи да допринесе още повече за развитието на сферата.

Вероника Иванова има всички необходими качества и потенциал да продължи своето професионално израстване и да разширява влиянието си в психологията, както на академично, така и на практическо ниво.

Заклучение

Давам своята положителна оценка за академичната дейност на кандидата и предложение за допускането на д-р Вероника Иванова до избор от академичен съвет.

Дата 31.01.2025 г.

Подпи
проф. д.и. Майяна Митевска

Залпчено на основание чл. 5,
§1, б. „В“ от Регламент (ЕС)
2016/679